

Uprava za sprečavanje pranja novca

Nevidljiva služba Srbije

Katarina Đokić

UPRAVA ZA
SPREČAVANJE
PRANJA NOVCA:
NEVIDLJIVA SLUŽBA
SRBIJE

Katarina Đokić

NORWEGIAN EMBASSY

Objavlivanje ovog rada podržala je Ambasada Kraljevine Norveške kroz projekat „Ko nas sluša: Ka efektivnom spoljnom nadzoru upotrebe specijalnih istražnih mera“. Stavovi izneti u ovoj publikaciji predstavljaju stavove autorke i ne odražavaju nužno stavove Kraljevine Norveške.

Beograd, 2015.

Posebne mere za tajno prikupljanje podataka, onako kako su definisane u zakonu¹, spadaju u ovlašćenja klasičnih aktera bezbednosti: policije i bezbednosno-obaveštajnih službi. Međutim, Uprava za sprečavanje pranja novca (u nastavku: Uprava), kao finansijsko-obaveštajna služba Srbije, takođe *de facto* primenjuje posebne mere. Kako to nije prepoznato u zakonu, Uprava posebne mere primenjuje bez odgovarajuće kontrole i nadzora.

Uprava primenjuje posebne mere za tajno prikupljanje podataka

Uprava za sprečavanje pranja novca deluje u sastavu Ministarstva finansija. Njen zadatak je da prati sumnjive transakcije i lica i prosleđuje nadležnim državnim organima informacije o mogućim slučajevima pranja novca ili finansiranja terorizma.² Uprava prati sumnjive transakcije ili lica tako što prikuplja podatke od *obveznika*, što je zakonski termin koji obuhvata aktere finansijskog i nefinansijskog sektora koji na različite načine obavljaju promet novca (banke, ovlašćeni menjači, preduzeća za reviziju itd.).³ Osim obveznika, i advokati su po zakonu dužni da primenjuju mere za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranje terorizma, odnosno da obaveštavaju Upravu o sumnjivim licima i transakcijama.⁴

Može se pokazati da pojedine mere koje Uprava primenjuje u prikupljanju podataka predstavljaju posebne mere za tajno prikupljanje podataka (u nastavku: posebne mere). Naime, pod posebnim merama podrazumevamo postupke i mere koji se koriste za prikupljanje dokaza ili obaveštajnih podataka prikriveno, odnosno tako da lica prema kojima se primenjuju nisu upozorena na to.⁵ Uprava zaista prikuplja podatke o (fizičkim i pravnim) licima bez njihovog znanja. To čini na više načina:

Prikupljanjem podataka o sumnjivim ili potencijalno sumnjivim pravnim i fizičkim licima, kao i licima koja su sa njima poslovno povezana, i to:

1. Kroz izveštaje koje joj obveznici dostavljaju. Obveznici su po zakonu dužni da Upravu izveštavaju o svim gotovinskim transakcijama u iznosu od 15.000 evra ili više, kao i o svakoj stranci ili transakciji za koju sumnjaju da je povezana sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma.⁶

1 Doduše, ove mere definisane u u različitim zakonima pod različitim nazivima: u Zakoniku o krivičnom postupku kao posebne dokazne radnje (ZKP, čl. 166–187), u Zakonu o Vojnobezbednosnoj i Vojnoobaveštajnoj agenciji kao *posebni postupci i mere tajnog prikupljanja podataka* (Zakon o VBA i VOA, čl. 12. i čl. 27), dok su u Zakonu o Bezbednosno-informativnoj agenciji posebne mere svedene na *posebne mere kojima se odstupa od nepovredivosti tajne pisama i drugih sredstava opštenja* (Zakon o BIA, čl. 13).

2 Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma (ZOSPNFT), čl. 52.

3 Obveznici su definisani u ZOSPNFT, čl. 4.

4 ZOSPNFT, čl. 5. Ni posle izmena i dopuna u decembru 2014, Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma ne predviđa izričito da ovu obavezu imaju i javni beležnici. (Zakon o izmenama i dopunama ZOSPNFT. "Sl. glasnik RS", br. 91/2010 od 3.12.2010)

5 Panović Đurić, S. (ur) Primena specijalnih istražnih sredstava. Beograd: Savet Evrope, 2013: 12

6 ZOSPNFT, čl. 9.

2. Ako Uprava sama oceni da u vezi sa određenim transakcijama ili licima postoje sumnje, ona može od obveznika da zahteva dodatne podatke o njihovim „problematičnim” strankama. To su, na primer, podaci o novcu i imovini stranke ili o drugim poslovnim odnosima stranke kod obveznika.⁷ Uprava takođe može da zahteva podatke od advokata.⁸
3. Uprava može da zahteva podatke od državnih organa, organizacija i pravnih lica kojima su poverena javna ovlašćenja, i to radi ocene da li u vezi sa određenim licima ili transakcijama postoje osnovi sumnje.

Uprava je po zakonu ovlašćena da zahteva podatke ne samo o licima za koje sumnja da peru novac ili finansiraju terorizam, već i o licima koja su sa njima saradivala u poslovima i transakcijama.⁹ Zakon, inače, izričito zabranjuje obveznicima da svoje stranke obaveste o tome da prosleđuju njihove podatke Upravi.¹⁰ Obveznici i advokati su dužni da podatke i dokumentaciju u vezi sa strankom ili izvršenom transakcijom čuvaju najmanje deset godina od dana okončanja poslovnog odnosa sa strankom ili izvršavanja transakcije.¹¹

Praćenjem transakcija

Ukoliko Uprava oceni da postoje osnovi sumnje da su određena lica uključena u pranje novca ili finansiranje terorizma, ona može izdati nalog obvezniku da prati sve transakcije ili poslove koje ta lica obavljaju kod njega. Nalog se takođe može odnositi na lica koja su sa sumnjivim licima poslovno saradivala ili učestvovala u transakcijama.¹² Praćenje transakcija se, u suštini, ne razlikuje od nadzora nad telekomunikacijama. Kao i u slučaju tog tipa nadzora, nadzor nad transakcijama je vremenski ograničen: može trajati tri meseca i biti produžen još maksimalno tri puta po mesec dana.¹³ Za razliku od aktera koji vrše nadzor nad telekomunikacijama, Upravi, međutim, nije potrebno odobrenje suda da bi izdala nalog za praćenje transakcija. Istovremeno, Zakonik o krivičnom postupku propisuje da nadzor nad sumnjivim transakcijama određuje sudija na predlog javnog tužioca.¹⁴ Dakle, Uprava je u svom finansijsko-obaveštajnom radu izuzeta od standarda koji je uspostavljen za krivični postupak. Ovo je važno napomenuti budući da Uprava može podatke prikupljati i na osnovu inicijative drugih državnih organa i prosleđivati im te podatke.

Uprava može da prati transakcije građana bez prethodne odluke suda, dok je tužiocima u krivičnom postupku odluka suda neophodna.

7 ZOSPNFT, čl. 53. st. 1.

8 ZOSPNFT, čl. 54.

9 ZOSPNFT, čl. 53. st. 2.

10 ZOSPNFT, čl. 73.

11 ZOSPNFT, čl. 77. st. 1.

12 ZOSPNFT, čl. 57. st. 2. Uprava, međutim, nema podatke o tome da je u periodu 2010. do 30.09.2014. upotrebila ovo ovlašćenje. (Uprava za sprečavanje pranja novca. Odgovori na upitnik BCBP, 4.11.2014)

13 ZOSPNFT, čl. 57. st. 6.

14 Zakonik o krivičnom postupku, čl. 145. st. 2.

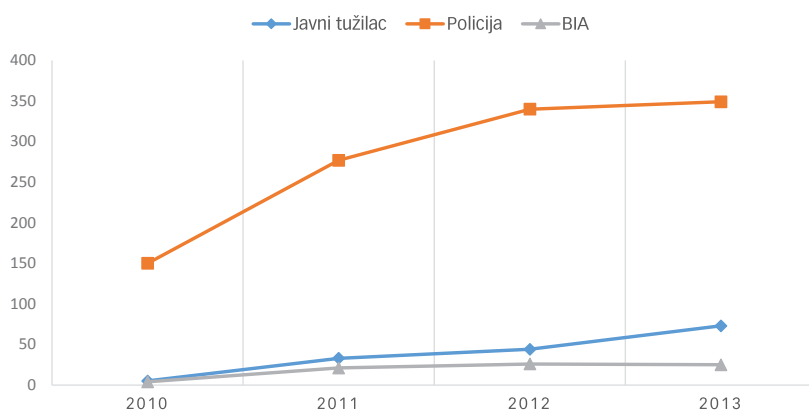
Još jedna bitna karakteristika posebnih mera je mogućnost ograničavanja važenja pojedinih zakona ili, što je još značajnije, ustavom garantovanih prava građana.¹⁵ U slučaju Uprave, prikupljanje i obrada podataka o (sumnjivim) fizičkim licima bez njihovog pristanka ograničava pravo na zaštitu podataka o ličnosti. Ova vrsta ograničenja dozvoljena je po zakonu radi sprečavanja i istrage krivičnih dela, zaštite nacionalne i javne bezbednosti i finansijskih interesa države.¹⁶ U tom smislu, Uprava može da obrađuje podatke o građanima bez njihovog pristanka.

Uprava dostavlja podatke drugim državnim organima Srbije i stranih država

Osim na sopstvenu inicijativu, Uprava može započeti postupak prikupljanja podataka, informacija i dokumentacije o određenim licima ili transakcijama i na inicijativu drugih državnih organa, uključujući sud, javnog tužioca, policiju i službe bezbednosti.¹⁷ Uprava je, takođe, dužna da odbaci inicijativu „ako u njoj nisu obrazloženi osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, kao i u slučajevima kada je očigledno da takvi osnovi sumnje ne postoje“¹⁸. To ovlašćenje, međutim, Uprava ne koristi u praksi: od 2010. do septembra 2014. Uprava nijednom nije odbila zahtev da pokrene postupak prikupljanja podataka.¹⁹ Uprava je takođe dužna da samoinicijativno obavesti nadležne državne organe o mogućim slučajevima pranja novca ili finansiranja terorizma.²⁰

Od 2010. do septembra 2014. Uprava nijednom nije odbila zahtev nekog državnog organa da pokrene postupak prikupljanja podataka.

Slika 1: Kretanje broja postupaka koje je Uprava pokrenula na osnovu inicijative javnih tužilaca, policije i BIA po godinama²¹

15 Council of Europe. Committee of Experts on Special Investigation Techniques. 3rd meeting: Conclusions. PC-TI (2003) Conclusions. Strasbourg, 24.09.2003. Dostupno na: <http://goo.gl/52RXx0>.

16 Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, čl. 13.

17 ZOSPNFT, čl. 58. st. 1.

18 ZOSPNFT, čl. 58. st. 2.

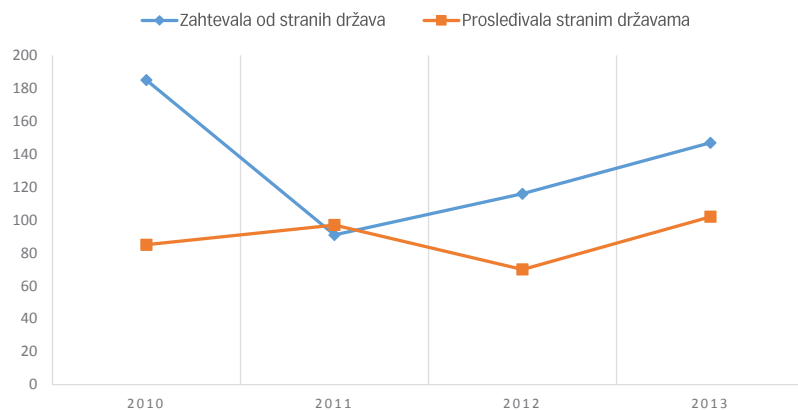
19 Uprava za sprečavanje pranja novca. Odgovori na upitnik BCBP, 4.11.2014.

20 ZOSPNFT, čl. 59.

21 Izvor: Uprava za sprečavanje pranja novca. Odgovori na upitnik BCBP, 4.11.2014.

Osim drugih državnih organa Republike Srbije, Uprava prosleđuje informacije organima stranih država nadležnim za sprečavanje pranje novca i finansiranje terorizma, na njihov obrazloženi zahtev ili na sopstvenu inicijativu.²² Uprava takođe može da traži podatke od nadležnih organa stranih država.²³

Slika 2: Kretanje broja podataka koje je Uprava zahtevala i prosleđivala stranim državama po godinama²⁴

Pranje novca i finansiranje terorizma predstavljaju krivična dela. Finansiranje terorizma ugrožava nacionalnu i javnu bezbednost. Stoga je neophodno da Uprava saraduje sa pravosuđem i organima bezbednosti, a po potrebi i drugim državnim organima. Ono što može biti problematično je što kroz saradnju sa Upravom državni organi podatke dobijaju po mnogo fleksibilnijem režimu od onog koji propisuje ZKP i uz minimum nadzora. Razmena podataka sa drugim državnim organima Republike Srbije i stranih država predstavlja osetljivu aktivnost jer može da uključuje podatke o ličnosti ili interne podatke o poslovanju pravnih lica. Stoga je važno da postoje mehanizmi kojim bi se povećala odgovornost Uprave u prikupljanju, obradi i prosleđivanju podataka.

Postoje određeni mehanizmi za jačanje odgovornosti Uprave i obveznika

Uprava je po zakonu dužna da obveznike, advokate i državne organe od kojih je zahtevala obaveštenja o licima i transakcijama informiše o rezultatima do kojih su njihova obaveštenja dovela.²⁵ Zakonska odredba koja ovo propisuje ne reguliše precizno na koji način Uprava to čini i ostavlja mogućnost za interpretaciju da se to informisanje odnosi na rad Uprave uopšte. Ipak, postojanje obaveze Uprave da obaveštava obveznike, advokate i državne organe o svojim rezultatima predstavlja jedan tip kontrolnog mehanizma.

22 Pod uslovom uzajamnosti. ZOSPNFT, čl. 62. st. 1.

23 ZOSPNFT, čl. 61.

24 Izvor: Uprava za sprečavanje pranja novca. Odgovori na upitnik BCBP, 4.11.2014.

25 ZOSPNFT, čl. 60.

Kada je reč o međunarodnoj saradnji, važno je istaći da Uprava ne može proslediti podatke dobijene iz inostranstva drugim državnim organima Republike Srbije bez saglasnosti nadležnog organa države iz koje su podaci prosleđeni, niti može koristiti podatke suprotno ograničenjima i uslovima koje je postavila država iz koje podaci potiču.²⁶

Podaci koje Uprava prikuplja označavaju se određenim stepenom tajnosti. Budući da je reč o osetljivim podacima, to bi trebalo da onemogući neovlašćena lica da dođu do njih. Važan mehanizam za zaštitu podataka na strani obveznika predstavljaju ovlašćena lica. Naime, obveznici su po zakonu dužni da imenuju ovlašćeno lice koje preduzima odgovarajuće mere za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma i direktno saraduje sa Upravom. Ovlašćeno lice mora da ispunjava niz zakonom propisanih uslova, uključujući i taj da nije pravosnažno osuđivano i da poseduje licencu za obavljanje ove funkcije, ali ne postoji izričita obaveza bezbednosne provere ovlašćenih lica.²⁷ Obveznik je da ovlašćenom licu obezbedi odgovarajuće uslove za rad, stalno stručno osposobljavanje i zaštitu u smislu zabrane odavanja podataka o njemu neovlašćenim licima.²⁸ Obveznik je takođe dužan da propiše način saradnje između ovlašćenog lica i ostalih organizacionih jedinica. Iako je na strani obveznika do sada bilo protesta zbog potrebe za licenciranjem ovlašćenog lica²⁹, ovaj mehanizam nesumnjivo povećava odgovornost obveznika u saradnji sa Upravom i umanjuje verovatnoću zloupotrebe ili curenja podataka. Time se model ovlašćenog lica nameće i kao dobar uzor za uređenje načina na koji operatori elektronskih komunikacija postupaju po zahtevima državnih organa za pristup zadržanim podacima.

Model ovlašćenog lica bio bi dobar uređenje načina na koji operatori elektronskih komunikacija postupaju po zahtevima za pristup zadržanim podacima.

Obveznici su, takođe, dužni da obezbede redovnu unutrašnju kontrolu obavljanja poslova sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma.³⁰ Zakon, međutim, ne određuje istu obavezu i samoj Upravi.

Unutrašnji nadzor prepušten je direktoru i rukovodiocima organizacionih jedinica

Unutrašnja (izvršna) kontrola i nadzor organizovani su na tri nivoa: na nivou same Uprave, na nivou Ministarstva finansija, u čijem je ona sastavu, i na nivou Vlade.

26 ZOSPNFT, čl. 61. st. 3. i 4.

27 ZOSPNFT, čl. 40.

28 ZOSPNFT, čl. 42.

29 Prvenstveno zbog troškova licenciranja: „Računovođe najavile građansku neposlušnost.“ Blic online, 4.04.2012. <http://goo.gl/OunaXb>

30 ZOSPNFT, čl. 44.

U sastavu Uprave ne postoji jasno označena instanca nadležna za kontrolu zakonitosti njenog rada. Nadzor nad svim radnjama koje sprovode službenici Uprave vrše rukovodioci nadležnih organizacionih jedinica i direktor³¹.

Prema Zakonu o državnoj upravi, Ministarstvo finansija ima nadležnost i ovlašćenja da, između ostalog, utvrđuje „stanje izvršenja poslova“ unutar Uprave, upozori na uočene nepravilnosti i odredi mere i rok za njihovo otklanjanje, kao i da pokrene postupak za utvrđivanje odgovornosti. Prema navodima Uprave, Ministarstvo finansija vrši ocenu adekvatnosti i efikasnosti njenih kontrola putem interne revizije. Nejasno je, međutim, da li Ministarstvo finansija ocenjuje svrsishodnost postupaka i radnji za prikupljanje podataka o sumnjivim transakcijama i licima.³² Prema ranijem istraživanju BCBP-a, Ministarstvo finansija nije uspostavilo praksu kontrolisanja zakonitosti i stepena poštovanja ljudskih prava u radu Uprave.³³

Vlada Srbije vrši kontrolu i nadzor nad radom Uprave na dva načina. Prvo, Vlada imenuje direktora Uprave na predlog ministra finansija³⁴, te direktor za svoj rad odgovara direktno Vladi. Drugo, Uprava Vladi podnosi godišnji izveštaj o radu, koji sadrži podatke o pojavnim oblicima i trendovima u pranju novca i finansiranju terorizma i podatke o aktivnostima Uprave.

Nameće se zaključak da unutrašnja (izvršni) nadzor nad radom Uprave postoje, ali je ograničen na nadzor po vertikali (hijerarhiji). Ne postoji nezavisna instanca nadzora koja bi bila „izvan lanca komandovanja“: na primer, kontrolno telo koje bi direktno odgovaralo Vladi, a po potrebi moglo da se obrati Narodnoj skupštini i javnosti. Takođe, unutrašnji nadzor je trenutno veoma formalistički postavljen, te ne poznaje sistematičnu reviziju svrsishodnosti primene posebnih mera i procenu poštovanja prava građana.

Rad Uprave ne podleže spoljnom nadzoru

Službe bezbednosti Srbije primenjuju posebne mere za tajno prikupljanje podataka uz nadzor sudova, nezavisnih državnih institucija i Narodne skupštine. Uprava za sprečavanje pranja novca u primeni posebnih mera za tajno prikupljanje podataka ne podleže nadzoru nijedne institucije izvan izvršne vlasti.

Jedini slučaj spoljnog nadzora nad radom Uprave uopšte koji je poznat javnosti jeste nadzor nad sprovođenjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti koji je u februaru 2011. izvršio Poverenik za

31 Uprava za sprečavanje pranja novca. Odgovori na upitnik BCBP, 4.11.2014.

32 Odnosno, da li je zaista postojala potreba za primenom, kakav je efekat primene i da li je primena (izbor mere, obim njene upotrebe) bila u skladu sa potrebom (na primer, u slučaju praćenja sumnjivih transakcija – da li je postojao valjan osnov sumnje za svako lice čije su transakcije praćene, da li je transakcije dužina praćenja odgovarajuća i sl.).

33 Petrović, P. Nadzorna i kontrolna uloga izvršne vlasti u sektoru bezbednosti. U: Hadžić, M. i S. Stojanović (ur). Godišnjak reformi sektora bezbednosti u Srbiji 2008-2011. Beograd: Beogradski centar za bezbednosnu politiku/Službeni glasnik, 2012, 297-315: 308.

34 Što je u skladu sa zahtevima Zakona o državnoj upravi, čl. 35. st. 2.

informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Taj nadzorni postupak bio je, međutim, organičen na obrazovanje evidencije o zbirkama podataka o ličnosti i njeno dostavljanje radi upisa u Centralni registar Poverenika. Poverenik je tom prilikom podneo Zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv direktora zbog propusta u radu Uprave. Uprava je u toku 2011. postupila po preporukama Poverenika.³⁵ S druge strane, Zaštitnik građana nije do sada vršio postupke kontrole u Upravi za sprečavanje pranja novca, ali je jeste javno označio kao državni organ koji ima ovlašćenja da zadire u privatnost građana.

Rad Uprave za sprečavanje pranja novca samo je posredno (kao organa u sastavu Ministarstva finansija) predmet skupštinskog nadzora, što nije dovoljno za nadzor nad zakonitošću i svrsishodnošću tajnog prikupljanja podataka, naročito zato što odbor nadležan za Ministarstvo finansija nije kompetentan za tu oblast. S druge strane, jedini odbor koji ima ovlašćenja i iskustvo u nadzoru nad primenom posebnih mera, Odbor za kontrolu službi bezbednosti, ograničen je u svojoj nadležnosti upravo na službe bezbednosti. Njegovi članovi su, štaviše, zakonom sprečeni da tokom nadzornih poseta službama bezbednosti postavljaju pitanja o „tajnim podacima i informacijama drugih državnih organa u posedu službe“³⁶. Time je poslanicima praktično onemogućeno da vrše nadzor nad razmenom podataka između službi bezbednosti i drugih državnih organa Republike Srbije, uključujući tu i Upravu za sprečavanje pranja novca.

Premda spoljni nadzor nad radom Uprave nije formalno uspostavljen, zainteresovani građani mogu pribaviti statističke podatke o merama koje Uprava primenjuje i njenoj saradnji sa drugim državnim organima Srbije i stranih država kroz godišnje izveštaje koje Uprava objavljuje na svom sajtu i preko zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja.

TREBALO BI PROŠIRITI NADLEŽNOST ODBORA ZA KONTROLU SLUŽBI BEZBEDNOSNOSTI

Odbor za kontrolu službi bezbednosti mogao bi da proširi nadležnost na primenu posebnih mera u radu drugih institucija osim službi bezbednosti, uključujući i Upravu. Ovo ne bi sasvim predstavljalo presedan čak ni u jugoistočnoj Evropi: na primer, u makedonskom Saboru postoji komisija za nadzor nad primenom posebne mere tajnog praćenja komunikacija, u čiji delokrug spadaju svi akteri koji koriste ovu meru, uključujući finansijsku policiju i upravu carina. U slučaju Srbije, umesto obrazovanja specijalizovanih odbora za određene mere, bilo bi, za početak, dobro da Narodna skupština ustanovi šta spada u posebne mere i koje institucije ih primenjuju i potom započne debatu o uspostavljanju odgovarajućeg nadzora nad celokupnom primenom posebnih mera.

Važno je istaći da zakon ne propisuje eksplicitno dužnost obveznika da svoje stranke pre sklapanja poslovnog odnosa obaveste o tome da bi njihovi podaci mogli biti prosleđivani Upravi,

35 Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Izveštaj o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za 2011. godinu. Beograd, mart 2012: 39. Dostupno na <http://goo.gl/XEbiut>.

36 Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije, čl. 19. st. 2. tač. 8.

kao i da bi njihove transakcije mogle biti praćene u periodu do šest meseci. Time se smanjuje predvidivost primene posebnih mera, odnosno građani ne znaju da bi mogli da postanu predmet ovakvog vida nadzora.

Poverenje je dobro, kontrola je još bolja

Za uspeh rada na sprećavanju i otkrivanju pranja novca i finansiranja terorizma važno je da se on odvija prikriveno. Prikriveno delovanje, odnosno ovlašćenje da tajno prikuplja i prosleđuje podatke predstavlja, istovremeno, znaćajan rizik po integritet institucije: mogućnosti zloupotrebe variraju od bespotrebnog prikupljanja podataka zbog pogrešne procene, preko prosleđivanja podataka o pojedinim licima drugim državnim organima iako ne postoje osnovi sumnje, do curenja tajnih podataka. U krajnjoj liniji, sve to predstavlja rizik i po ustavom garantovana prava građana. Stoga je neophodno ojaćati unutrašnju kontrolu i uvesti redovan spoljni nadzor nad radom Uprave, a naroćito nad primenom posebnih mera za tajno prikupljanje podataka navedenih na prethodnim stranicama teksta. Spoljni nadzor trebalo bi da obuhvati preispitivanje zakonitosti, ali, još vaćnije, i svrsishodnosti primene ovakvih mera, kao i razmene podataka između Uprave i drugih državnih organa Srbije i stranih država.

Pravni izvori

Zakon o Bezbednosno-informativnoj agenciji. "Sl. glasnik RS", br. 42/2002, 111/2009, 65/2014 - odluka US i 66/2014.

Zakon o državnoj upravi. "Sl. glasnik RS", br. 79/2005, 101/2007, 95/2010 i 99/2014.

Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije. "Sl. glasnik RS", br. 116/2007 i 72/2012.

Zakon o sprećavanju pranja novca i finansiranja terorizma. "Sl. glasnik RS", br. 20/2009, 72/2009 i 91/2010.

Zakon o Vojnobezbednosnoj agenciji i Vojnoobaveštajnoj agenciji. Sl. glasnik RS, br. 88/2009, 55/2012 - odluka US i 17/2013.

Zakonik o krivićnom postupku. Sl. glasnik RS", br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.

akon o zašćiti podataka o lićnosti. "Sl. glasnik RS", br. 97/2008, 104/2009 - dr. zakon, 68/2012 - odluka US i 107/2012.

